

Pražské analytické centrum inovací

Projekt CZ.04.3.07/4.2.01.1/0002 spolufinancovaný ESF a Státním rozpočtem ČR

Hmotnostní spektrometrie ve spojení se separačními metodami

Ivan Jelínek

PřF UK Praha

Definice:

Hmotnostní spektrometrie je fyzikálně chemická metoda určování hmotností atomů, molekul a jejich částí po převedení na kladné nebo záporné ionty. Při vhodné interpretaci výsledků měření má metoda velmi dobrou vypovídací schopnost o struktuře analyzovaných látek. Těžištěm analytického využití hmotnostní spektrometrie je především stopová analýza organických látek s důrazem na zjištění či potvrzení jejich struktury.

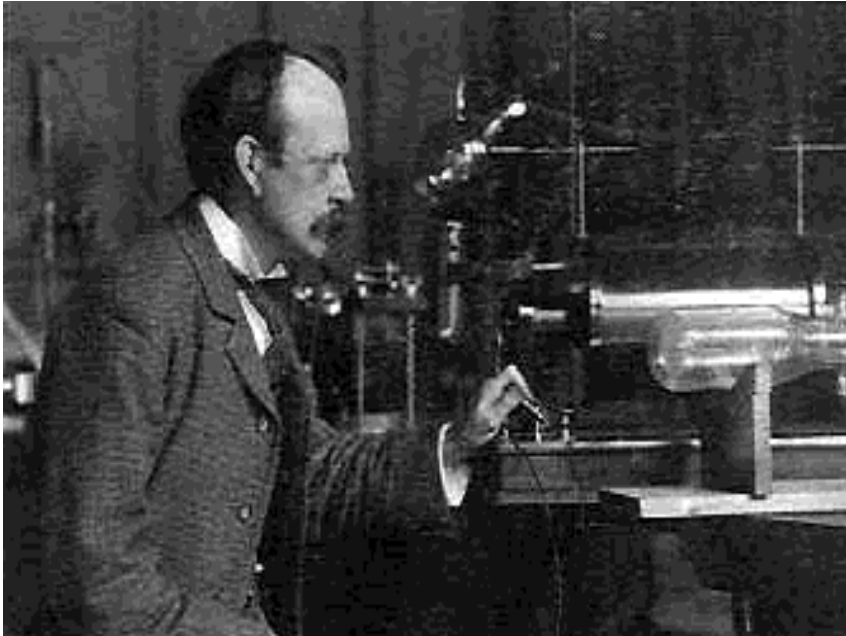
Analytické aplikace

- Organická strukturní analýza
- Organická stopová analýza
- Organická elementární analýza
- Anorganická prvková analýza

Neanalytické aplikace

- Určení přesných relativních atomových hmotností
- Studium mechanismu iontových reakcí
- Příprava čistých izotopů
- Iontové obrábění
- Určení stáří hornin

Velká jména

Joseph John Thomson

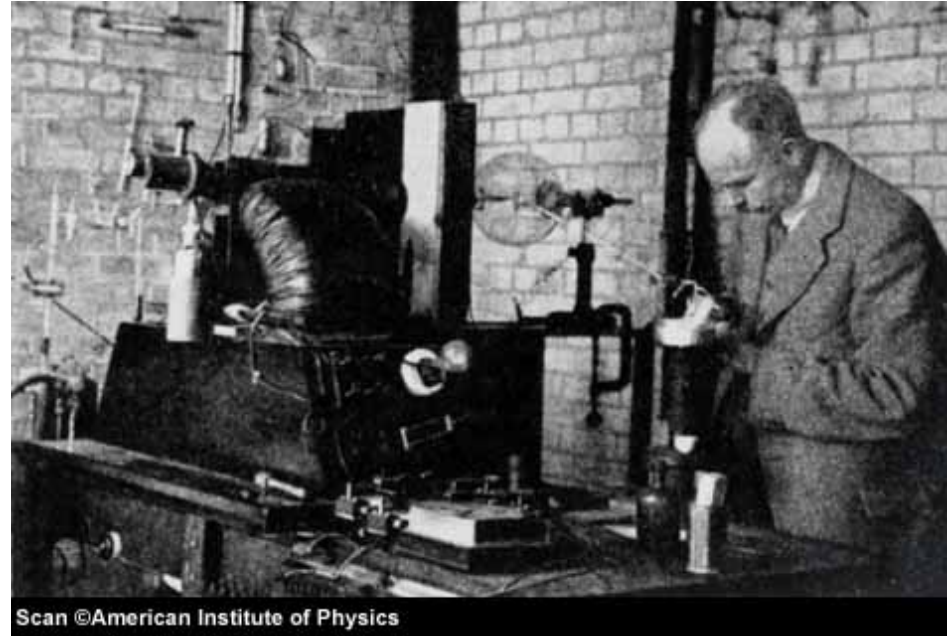
University of Cambridge
Cambridge, United Kingdom

b. 1856

d. 1940

1906

Scan ©American Institute of Physics

Francis William Aston

University of Cambridge
Cambridge, United Kingdom

b. 1877

d. 1945

1922

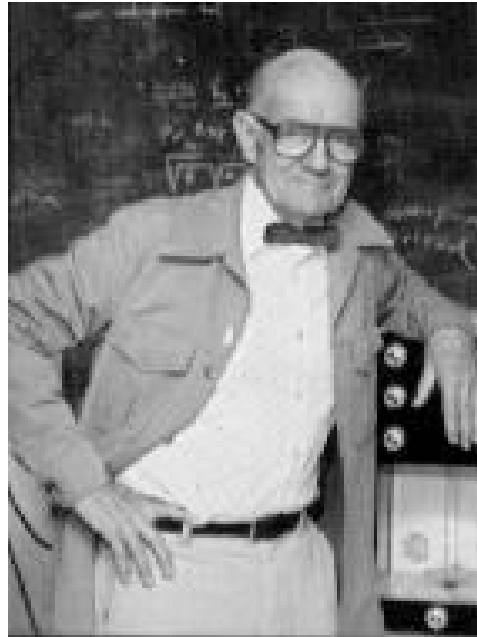
Velká jména

Wolfgang Paul
University of Bonn
Bonn, Germany
b. 1913
d. 1993

1989

John B. Fenn
Virginia University
Richmond, VA, USA
b. 1917

2002

Koichi Tanaka
Shimadzu corporation
Kyoto, Japan
b. 1959

2002

Velká jména

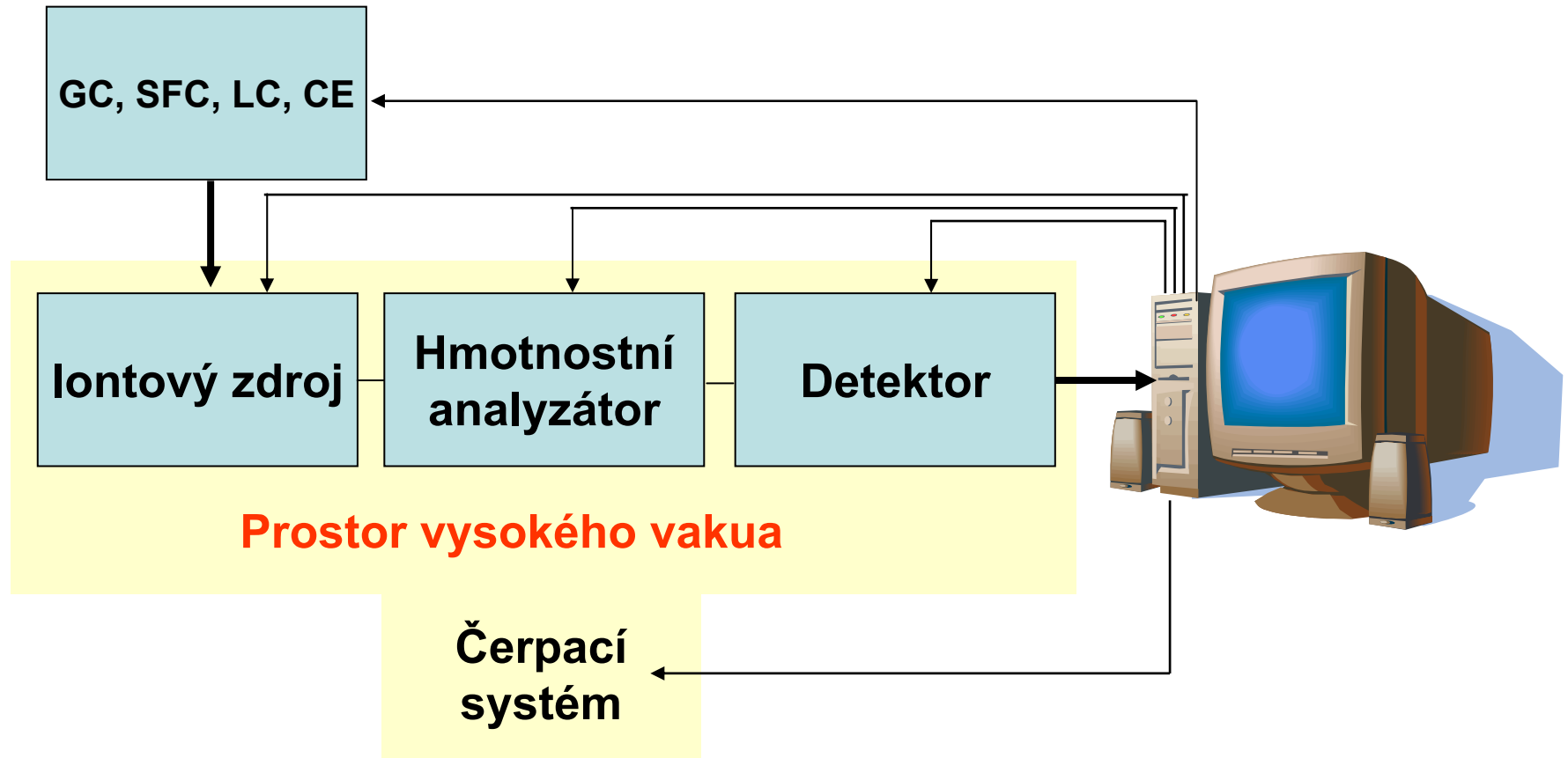

Fred W. McLafferty
Cornell University
Ithaca, New York, USA
b. 1923

Klaus Biemann
Massachusetts Institute of Technology
Cambridge, Massachusetts, USA
b. 1926

Blokové schéma

**Ionizační techniky
vhodné pro LC(CE)/MS**

Klasifikace ionizačních technik dle skupenství analytu při ionizaci

Ionizace z plynné fáze:

EI, CI, FI, ICP

Ionizace z kondenzované fáze:

FAB, ESI, APCI, APPI
MALDI

Díky stabilizačnímu účinku matrice patří veškeré způsoby ionizace z kondenzované fáze mezi měkké ionizační techniky, a to bez ohledu na velikost primární ionizační energie.

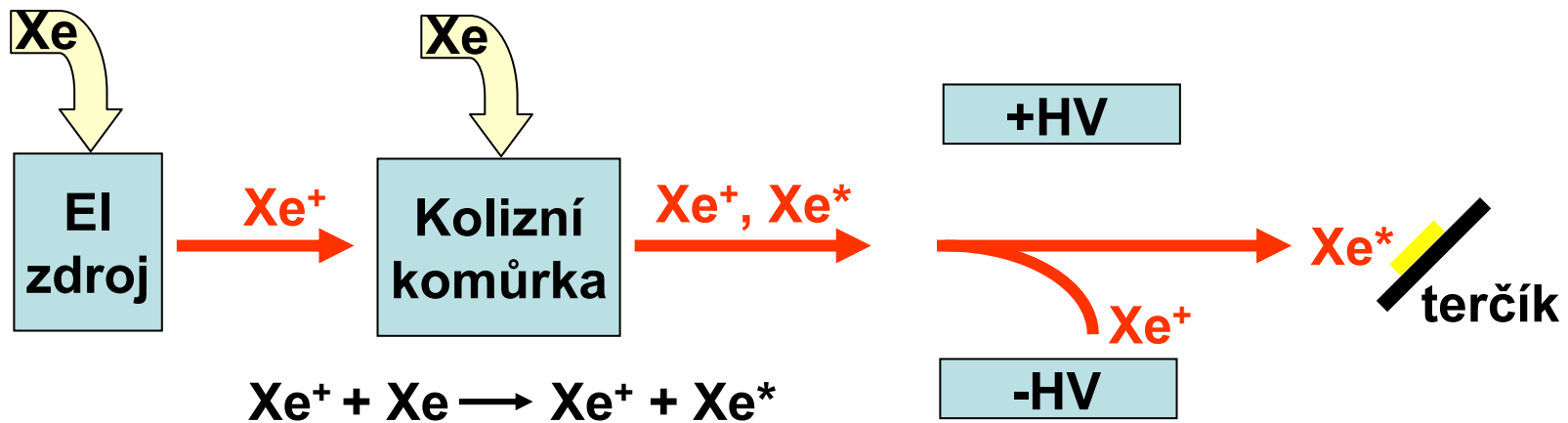
Ionizace urychleným částicemi; atomy (fast atom bombardment, FAB), ionty (fast ion bombardment, FIB)

Měkké ionizační techniky z kondenzované fáze vhodné pro analýzu netěkavých a tepelně nestálých látek.

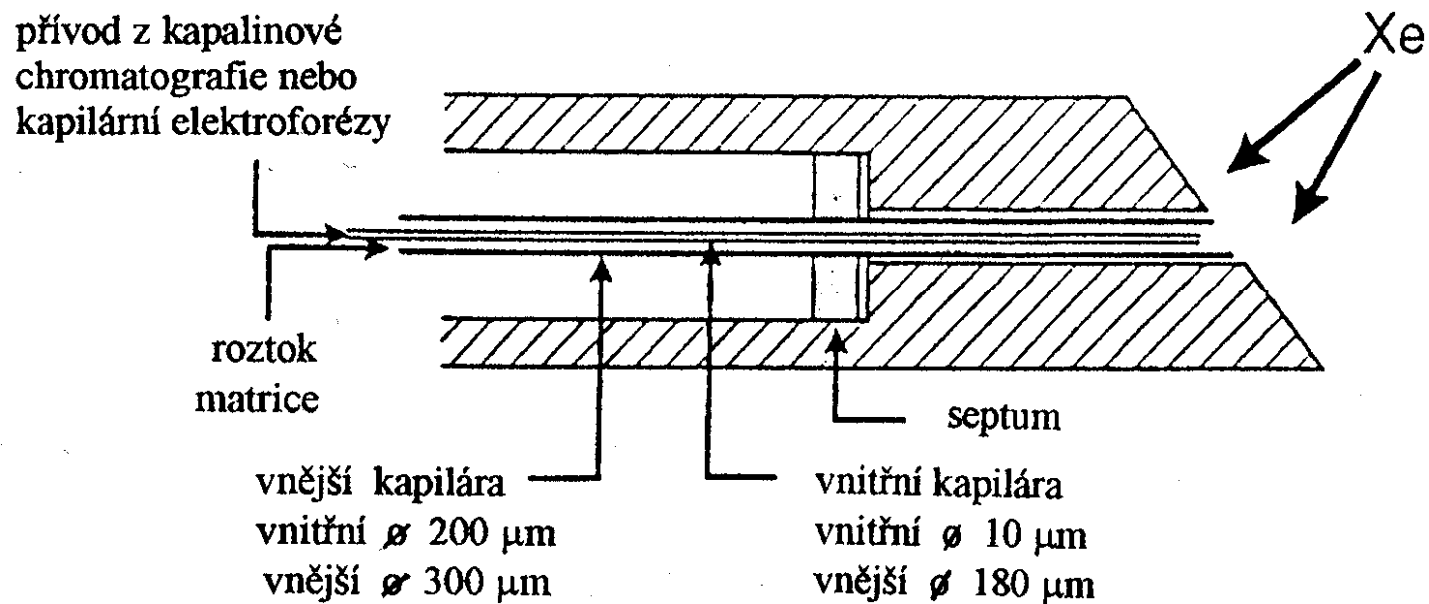
FAB - urychlené atomy Ar, Xe

FIB, - urychlené ionty Cs⁺, Ga⁺, Ar⁺, Xe⁺

Schéma FAB zdroje

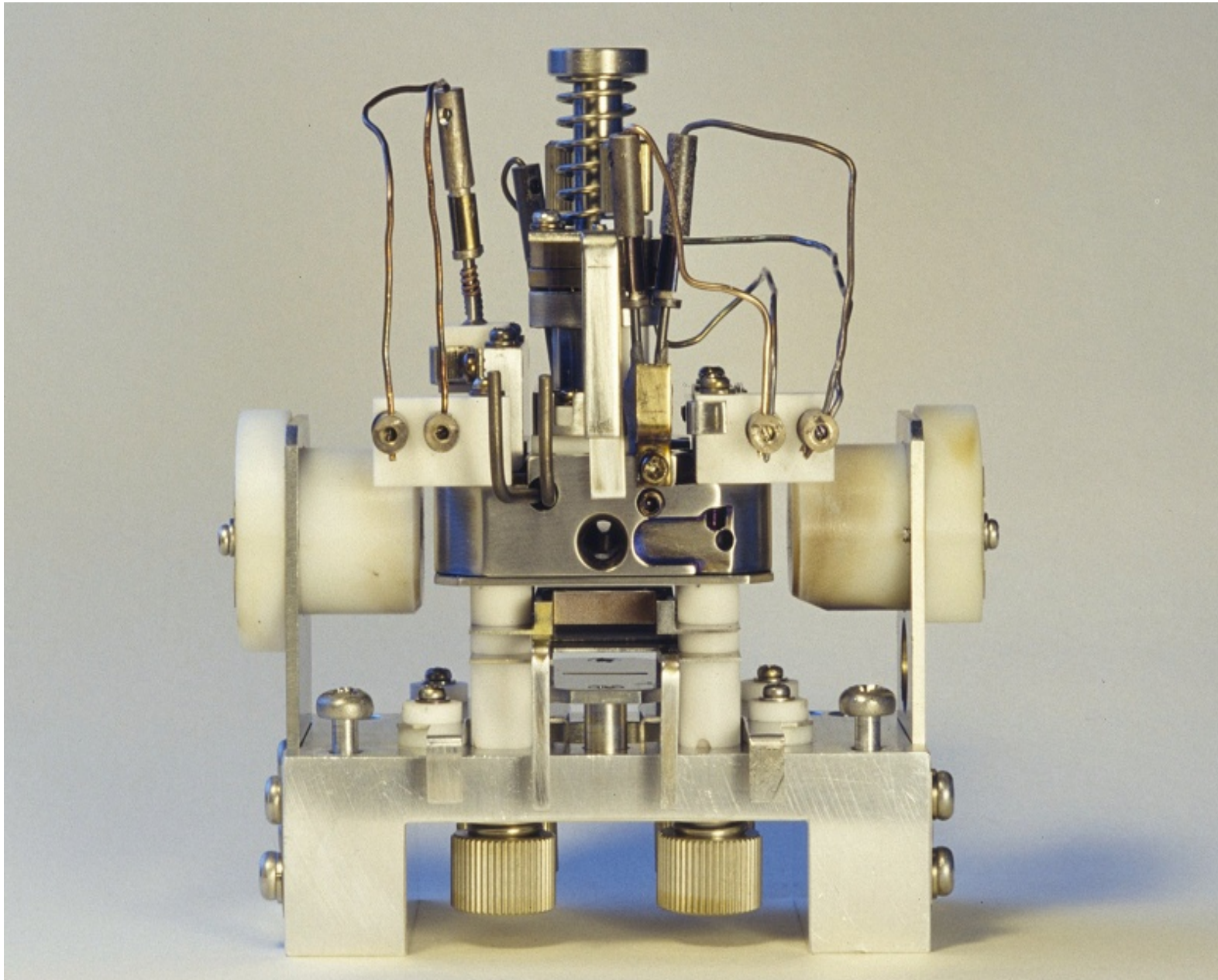
Průtokové sondy pro FAB ionizaci

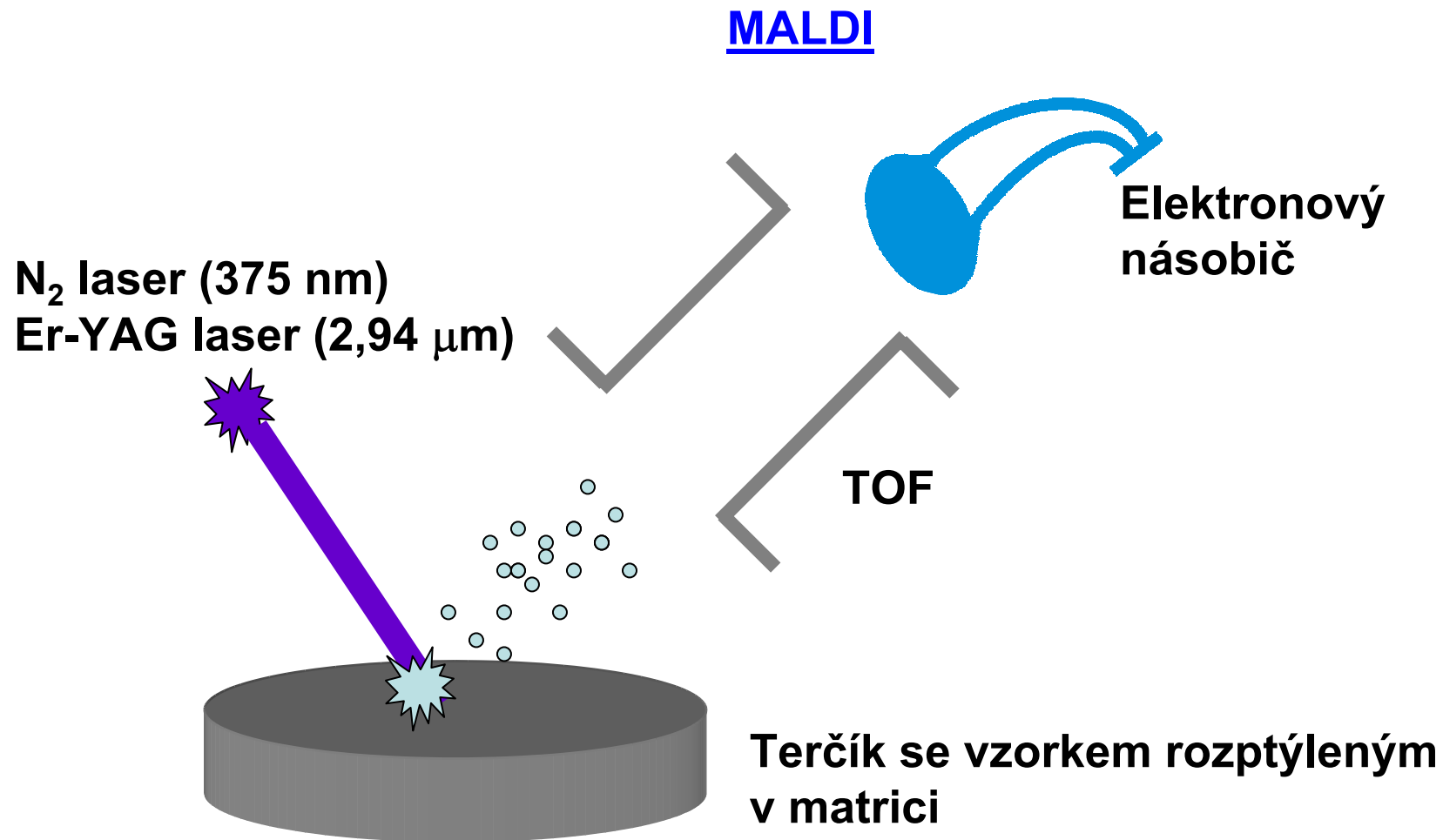

CF-FAB sonda používaná u spojení LC/MS a CE/MS.

Kombinovaný EI-CI-FAB zdroj

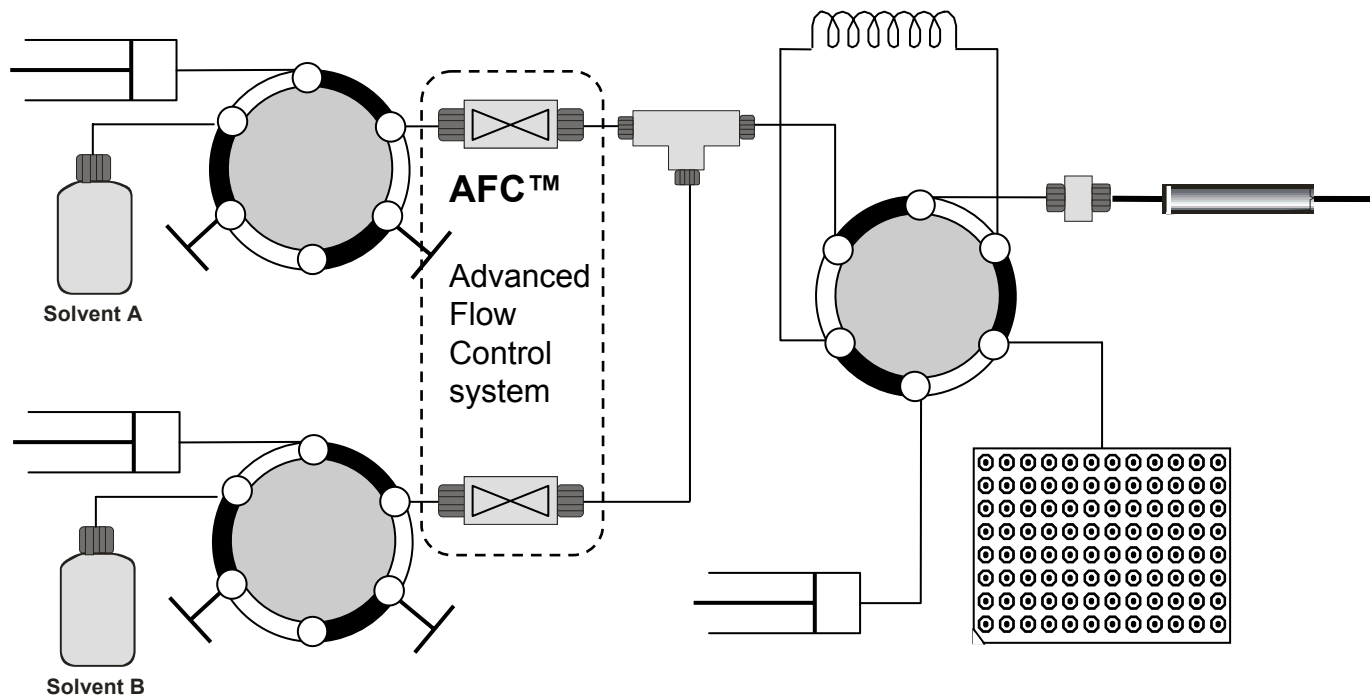
Běžně používané matrice:

CHCA 2-kyano-4-hydroxyskořicová kyselina

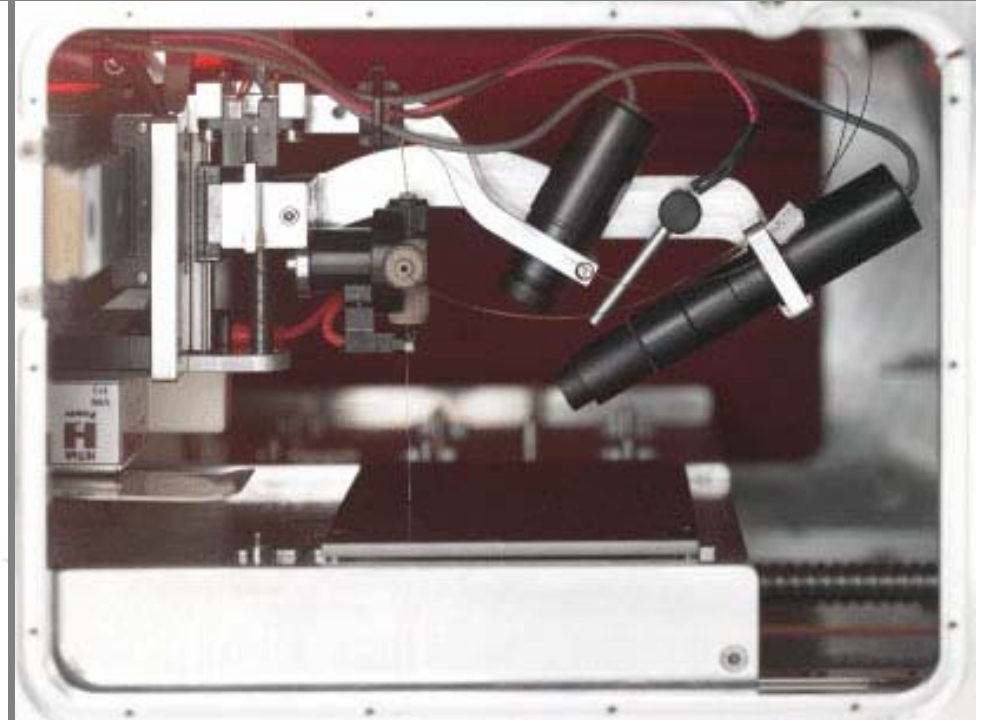
DHB 2,4-dihydroxybenzoová kyselina

SA 3,5-dimethoxy-4-hydroxybenzoová kyselina (sinapinic acid)

nLC MALDI spotter

nLC MALDI spotter

MALDI – TOF instrumentace

Прїмэ spojení LC/MALDI – TOF

MALDI aplikace

- molekulová hmotnost proteinů a bílkovin
- sekvence proteinů a bílkovin
- farmakokinetika léčiv
- návykové látky
- syntetické polymery

Sprejové ionizace

Převodu iontů z kapalné fáze do vakua je dosaženo odsušením mikropapének rozprášené kapalné fáze. Pokud je tento proces dostatečně rychlý, pak energie elektrického pole povrchového náboje kapének postačí k převodu disociovaných částic z roztoku do vakua bez nutnosti dodání vnější energie.

Členění dle způsobu rozprášení kapalné fáze

Tepelná energie:

termosprej (TSI)

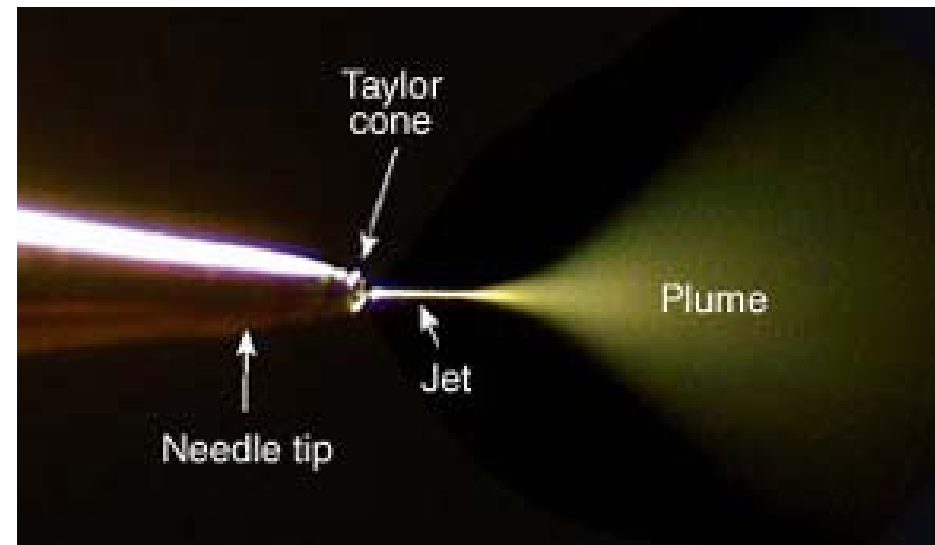
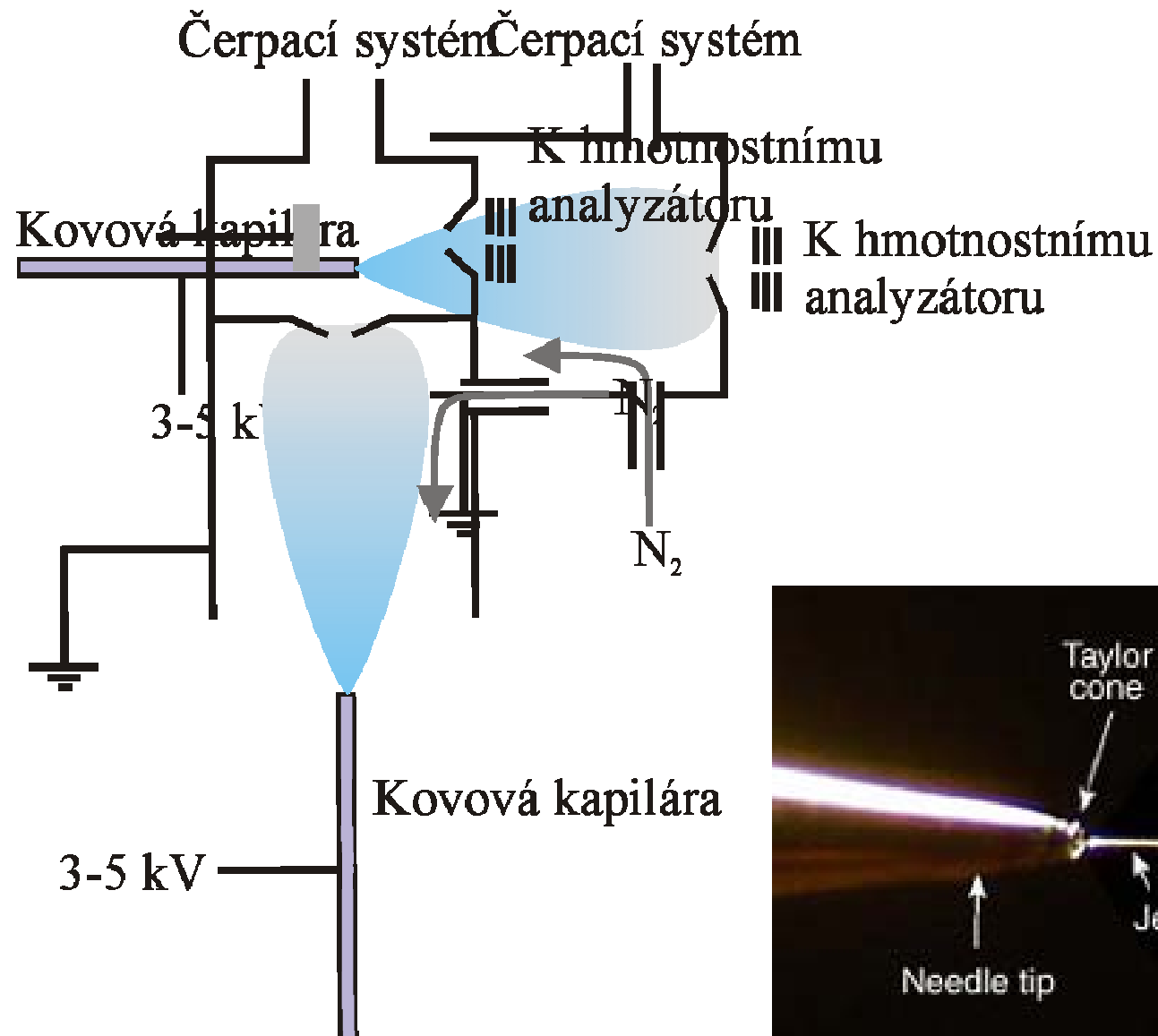
chemická ionizace za atmosferického tlaku (APCI)

fotoionizace za atmosferického tlaku (APPI)

elektrické pole:

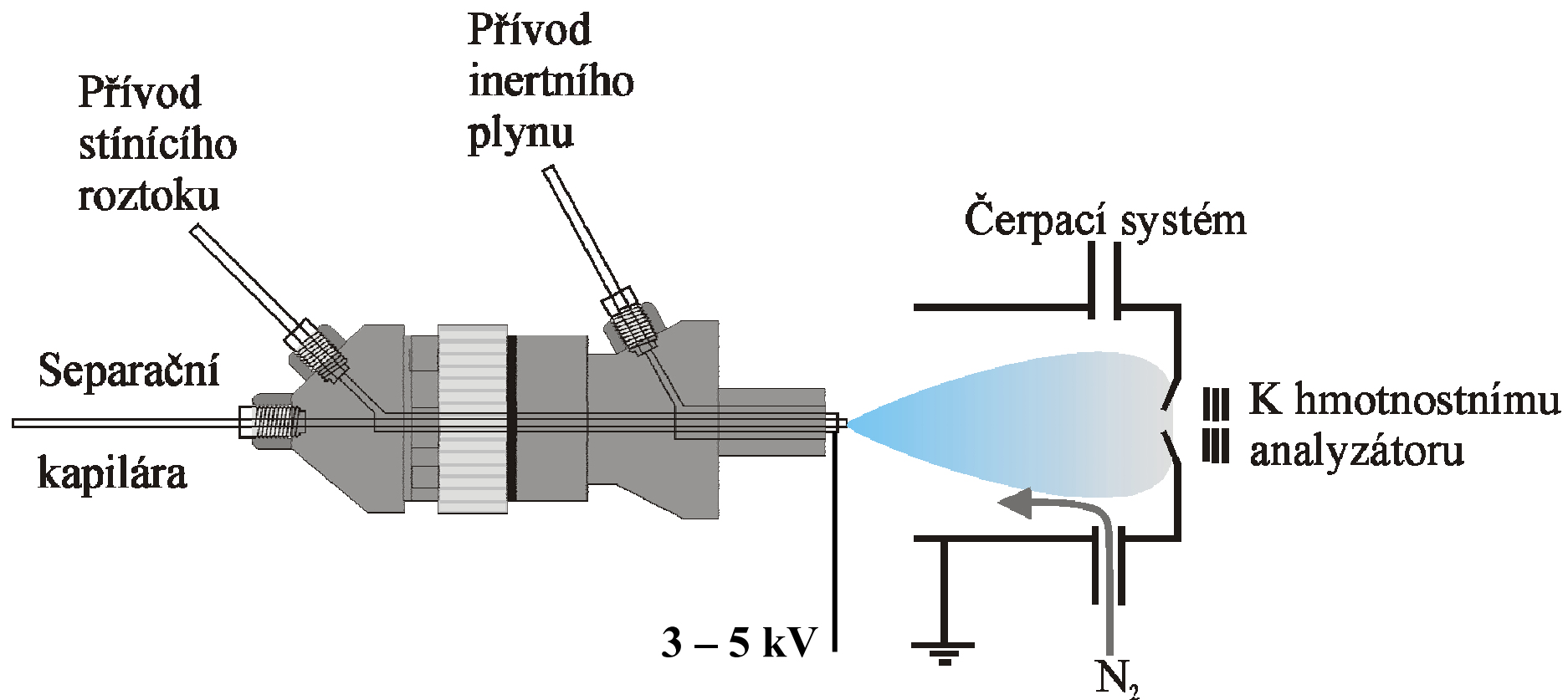
elektrosprej (ESI)

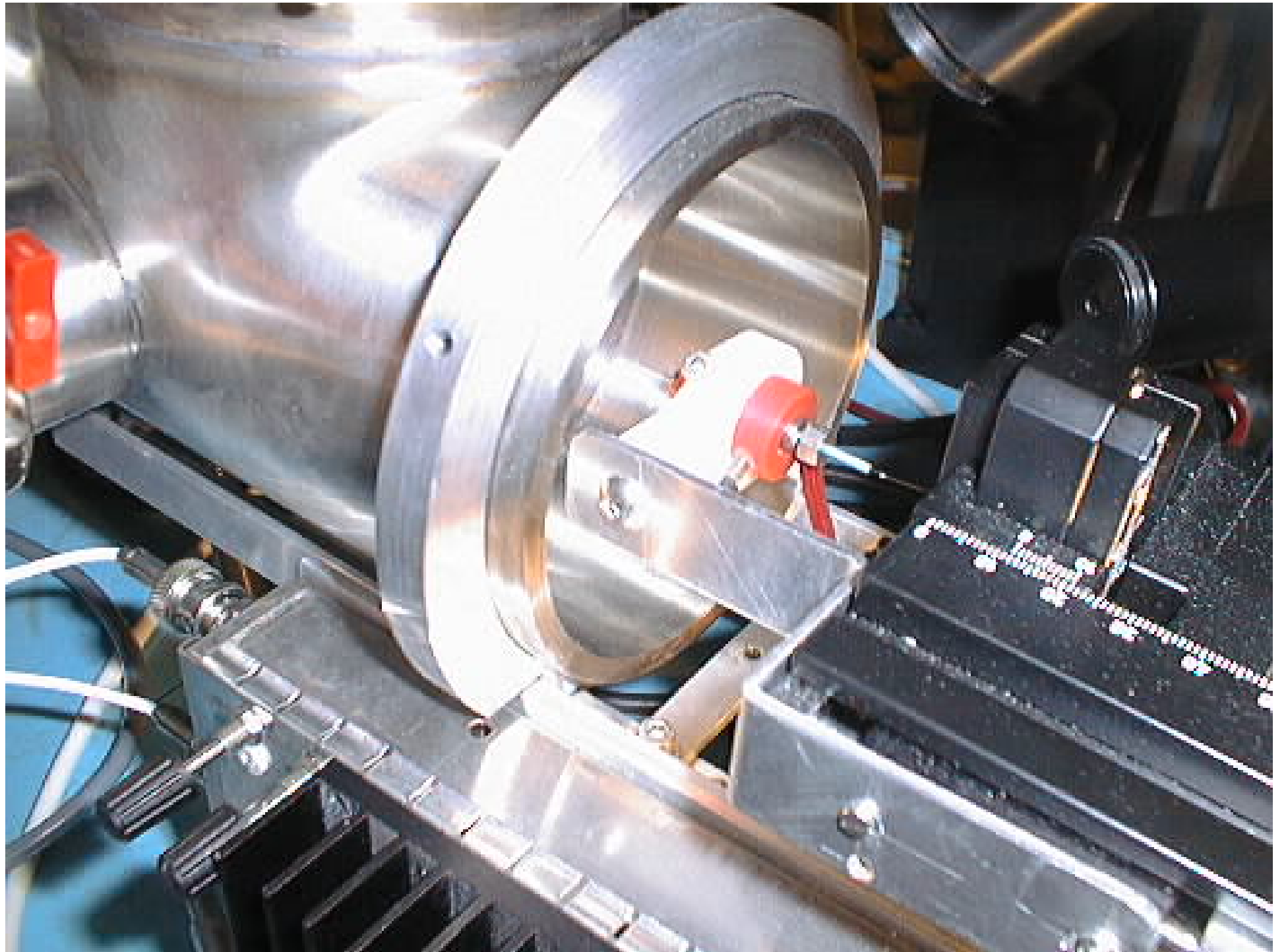
Elektrosprej

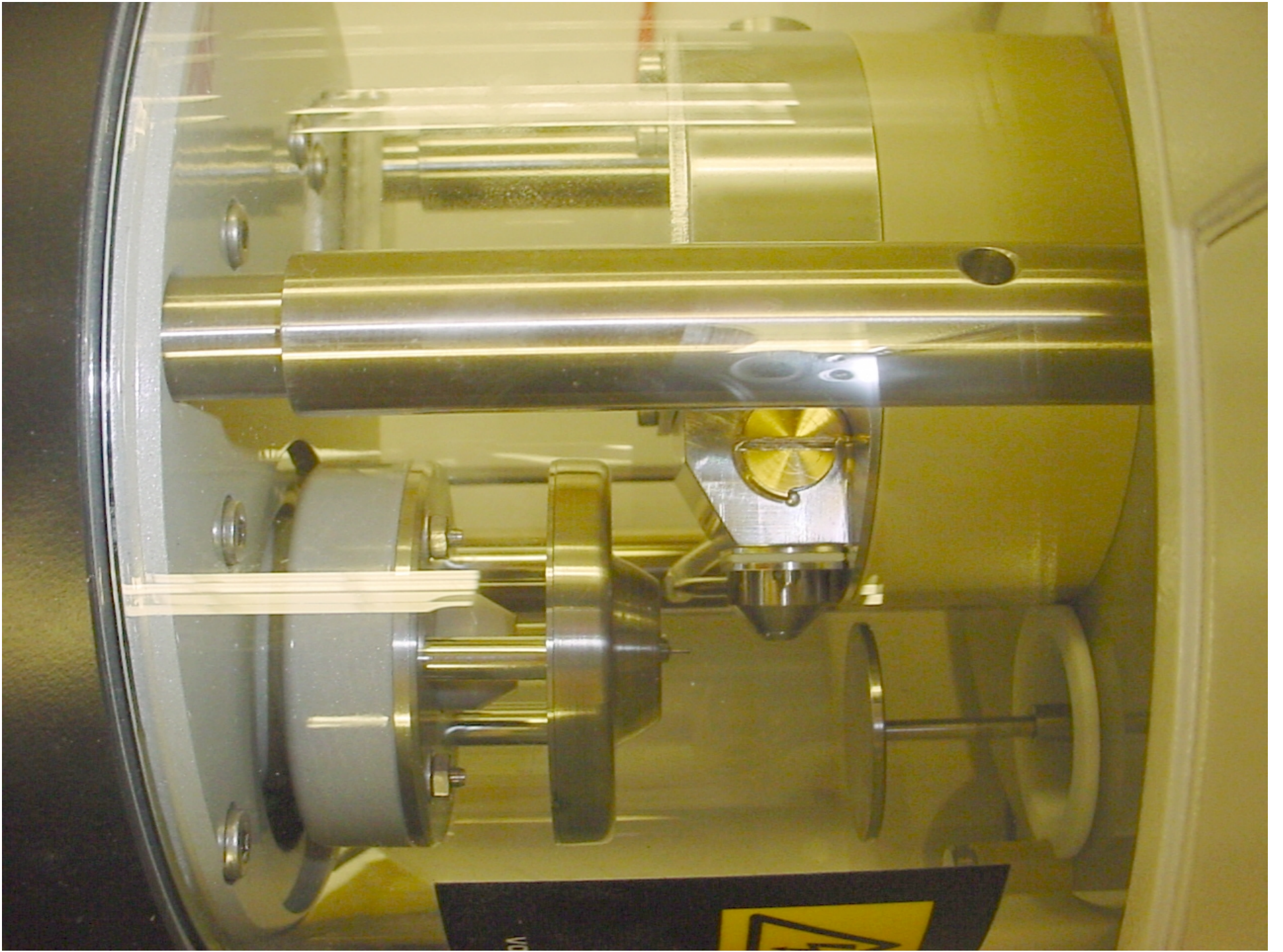

ESI/CE - interface

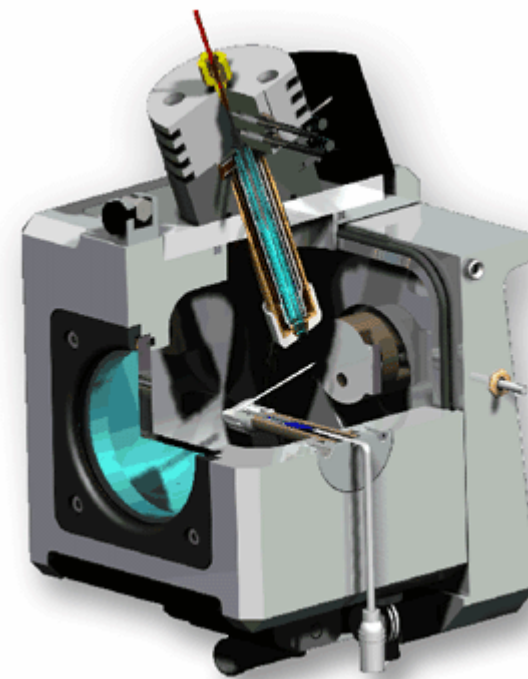
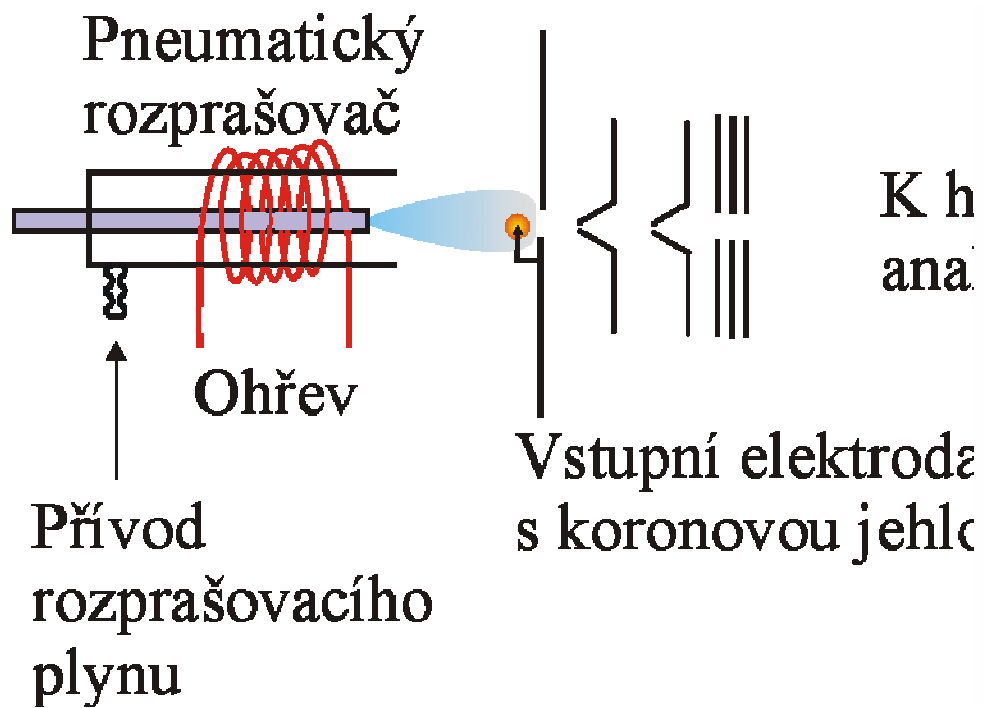

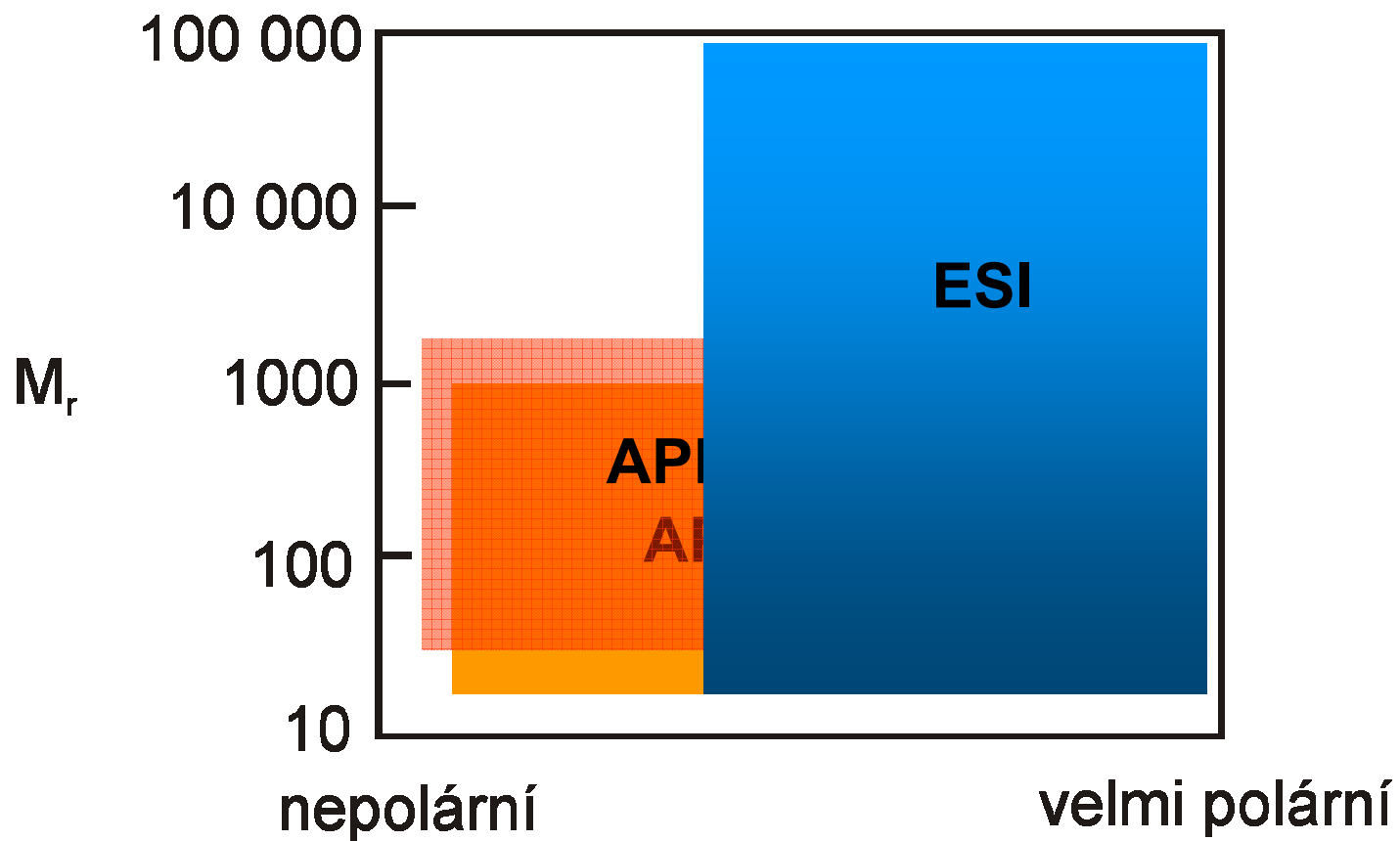

APCI

Aplikační oblast sprejových ionizačních technik

Hmotnostní analyzátořy

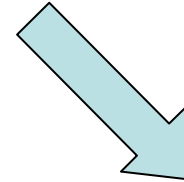
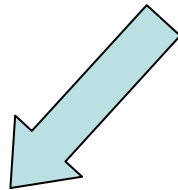

Pohyb iontu v elektrickém poli

Coulombův zákon

$$F_C = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q_1 Q_2}{r^2}$$

Elektrické pole

s konstantní intenzitou

• ionty jsou vychylovány z přímého směru a sledují dráhu vymezenou prostorem mezi elektrodami

aktuální dráha iontu je určena jeho kinetickou energií

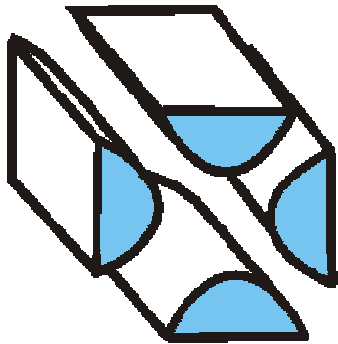
s proměnnou intenzitou

ionty oscilují s frekvencí danou frekvencí elektrického pole; schopnost sledovat změny ***E*** klesá s rostoucí **frekvencí** a ***m/z***

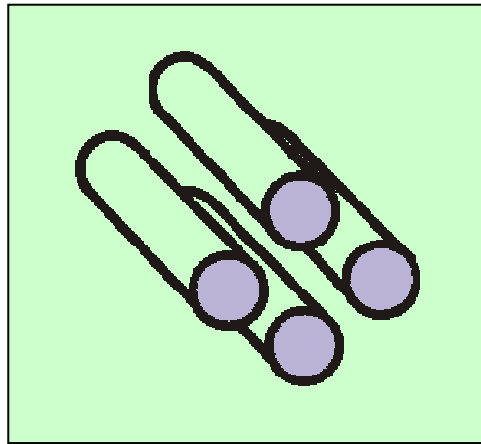
aktuální dráha iontu je určena hodnotou *m/z*

Kvadrupól

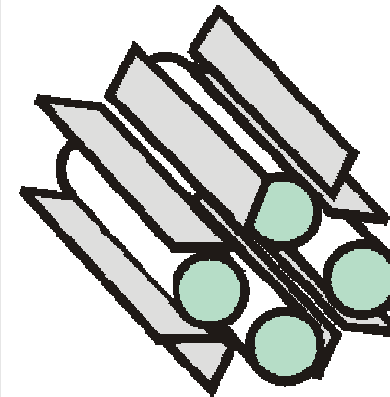
hyperbolický Q

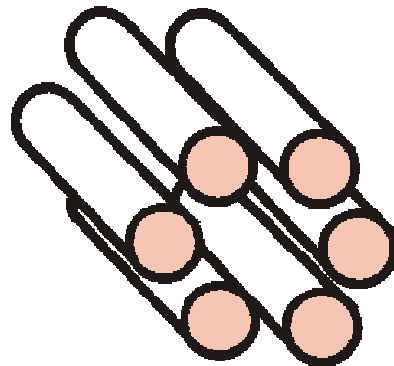
kruhový Q

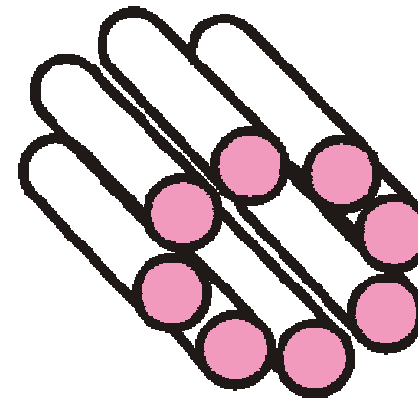
korigovaný kruhový Q
(dodekapól)

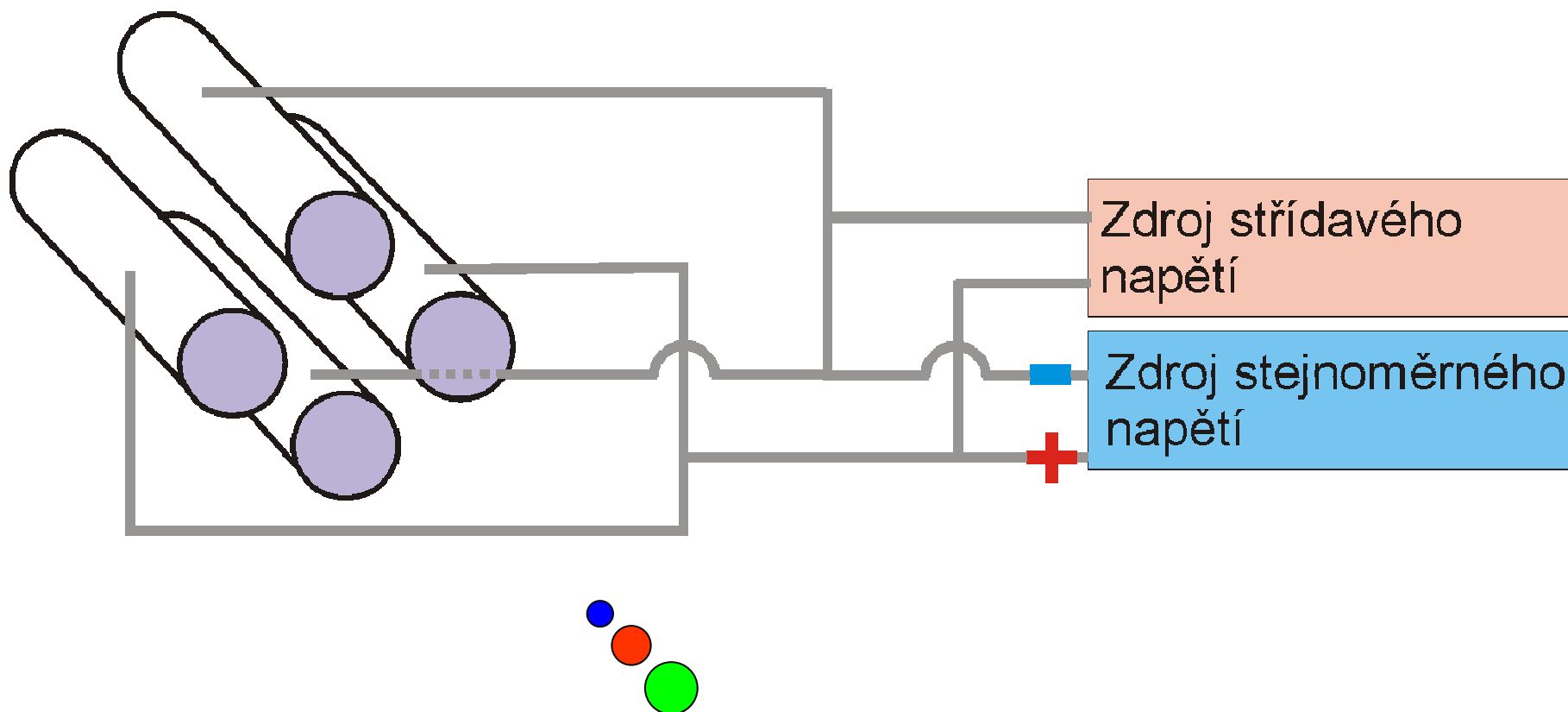
hexapól

oktapól

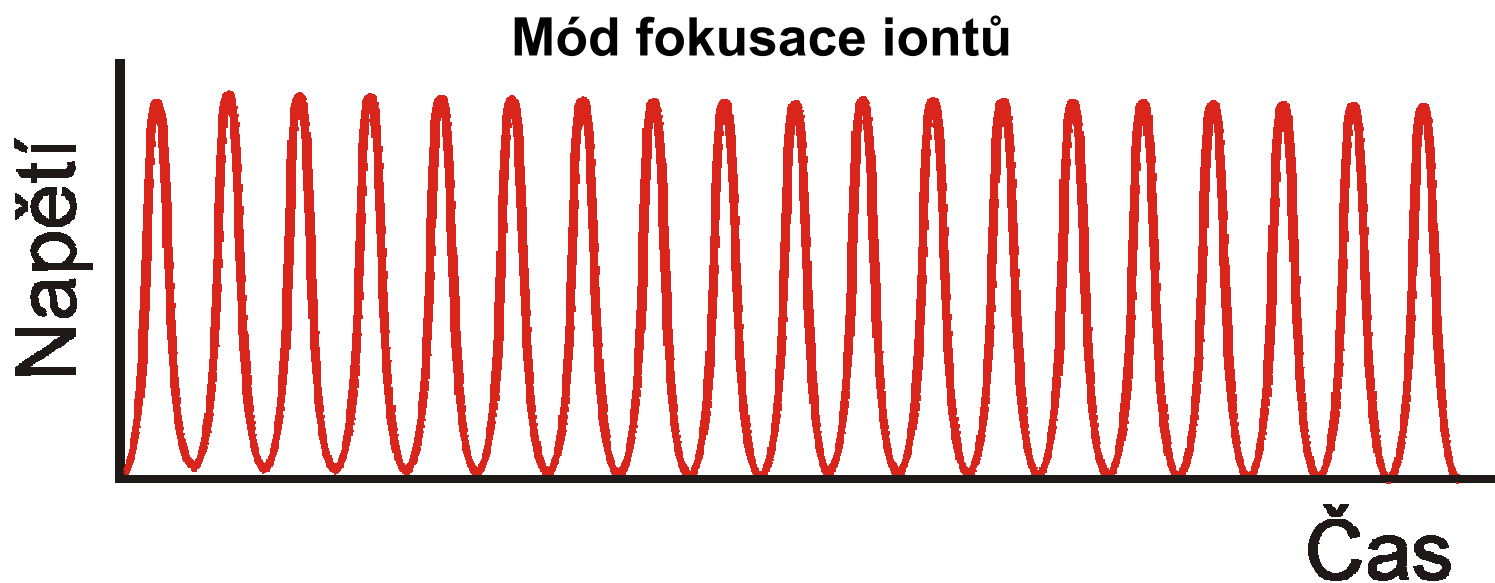
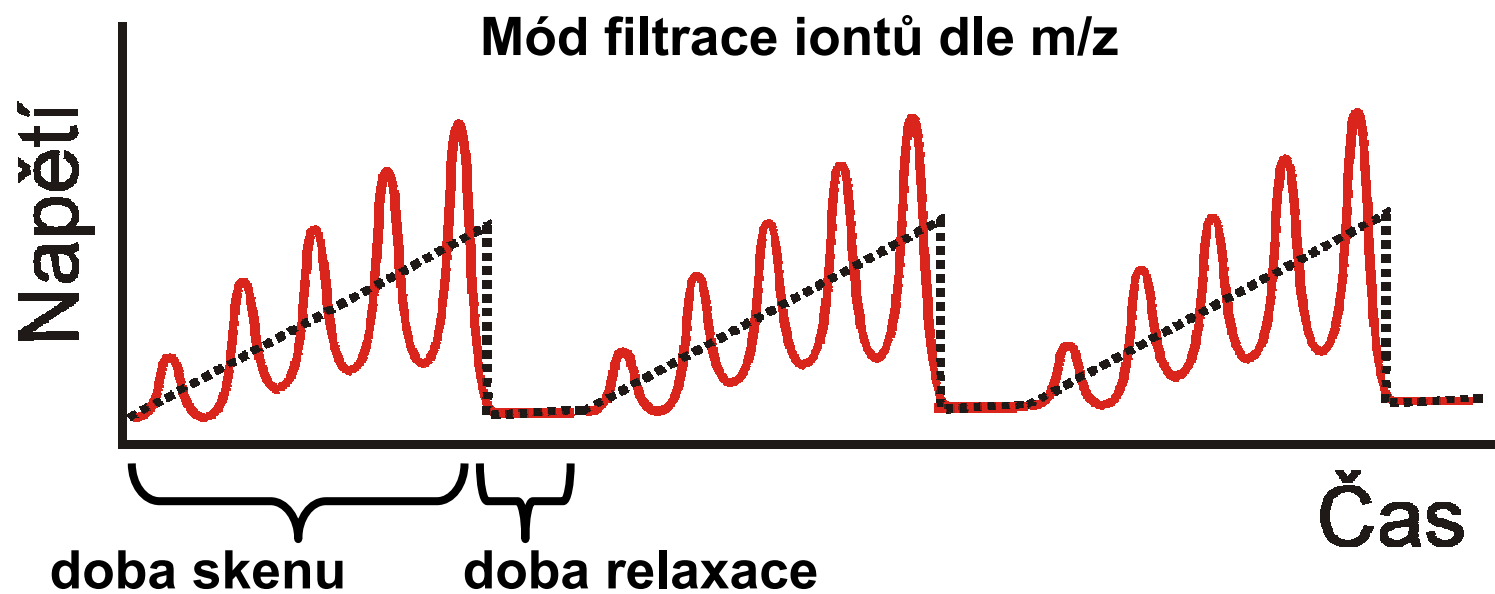

Funkce kvadrupólového filtru

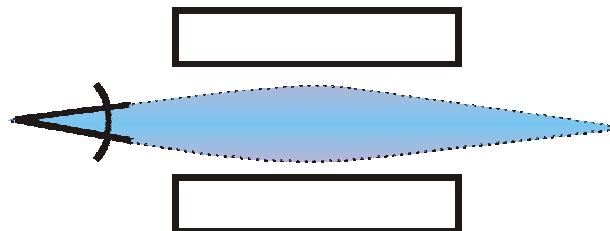

Pro danou hodnotu stejnosměrné a střídavé složky vloženého napětí projde kvadrupólovým filtrem pouze ion určitého m/z .

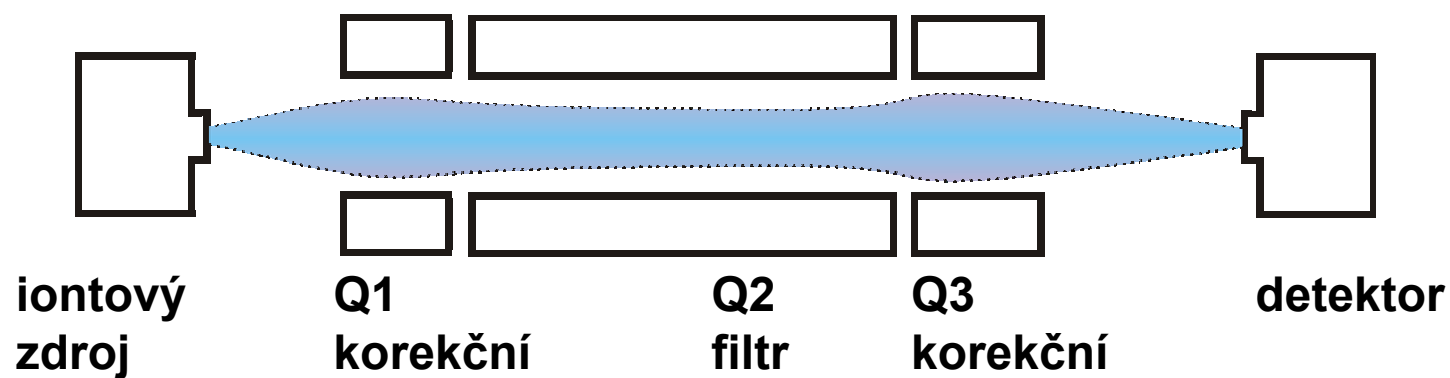
Q-sken

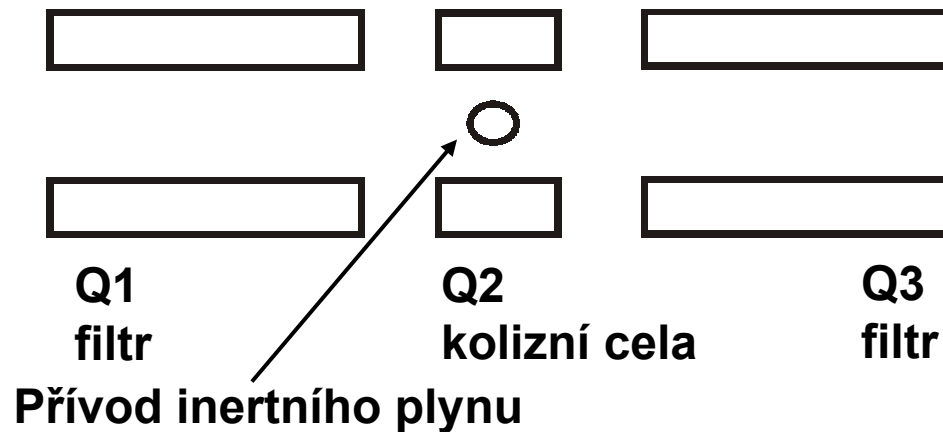
Kvadrupól jako fokusační iontová optika

Kvadrupólový filtr s korigovanou nehomogenitou pole

Trojitý kvadrupól (triple quadrupole, 3Q)

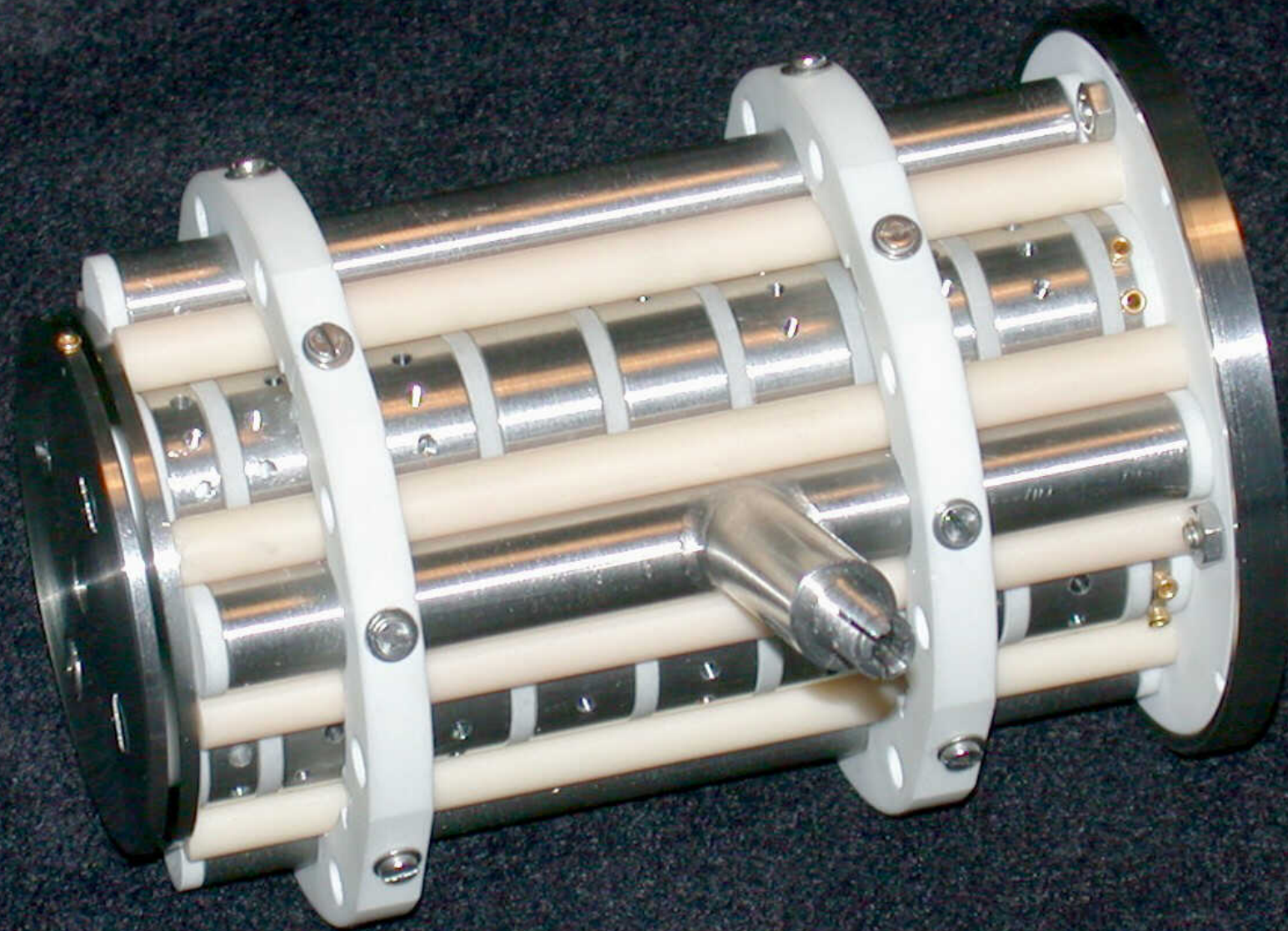

Hexapole, 9.5 mm Quadrupoles and 19 mm Quadrupoles

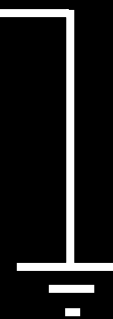
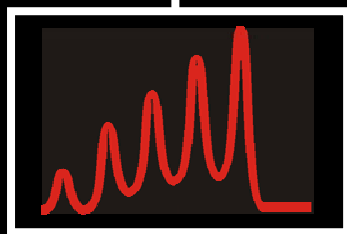
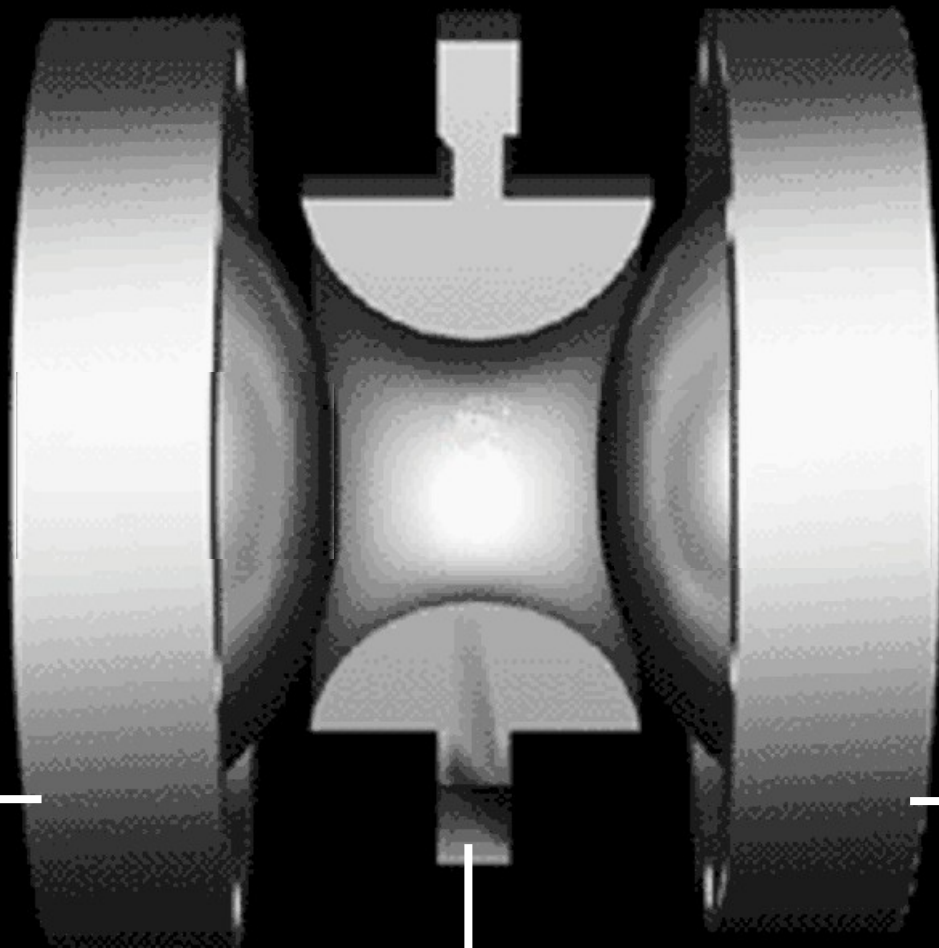
Hexapól jako kolizní cela

Iontová past

Iontový zdroj

Operační módy iontové pasti

Mód akumulace iontů: na středovou prstencovou elektrodu se přivádí střídavé napětí o malé amplitudě; ionty v širokém rozsahu hmotností se udržují na stabilních uzavřených drahách a jsou akumulovány v prostoru iontové pasti. Běžná doba akumulace se pro techniky GC-MS a LC-MS pohybuje v rozmezí 10 μ s – 200 ms, v případě velmi malých koncentrací zorku se však může prodloužovat až na 1s.

Mód detekce iontů: postupně je zvyšována amplituda střídavého napětí vkládaného na prstencovou středovou elektrodu; ionty s rostoucím m/z jsou postupně vypuzeny z pasti a přes otvor výstupní kruhové elektrody vedeny do detektoru.

Akumulace iontů

- výrazné snížení detekčního limitu
- možnost provádění experimentů (MS)ⁿ

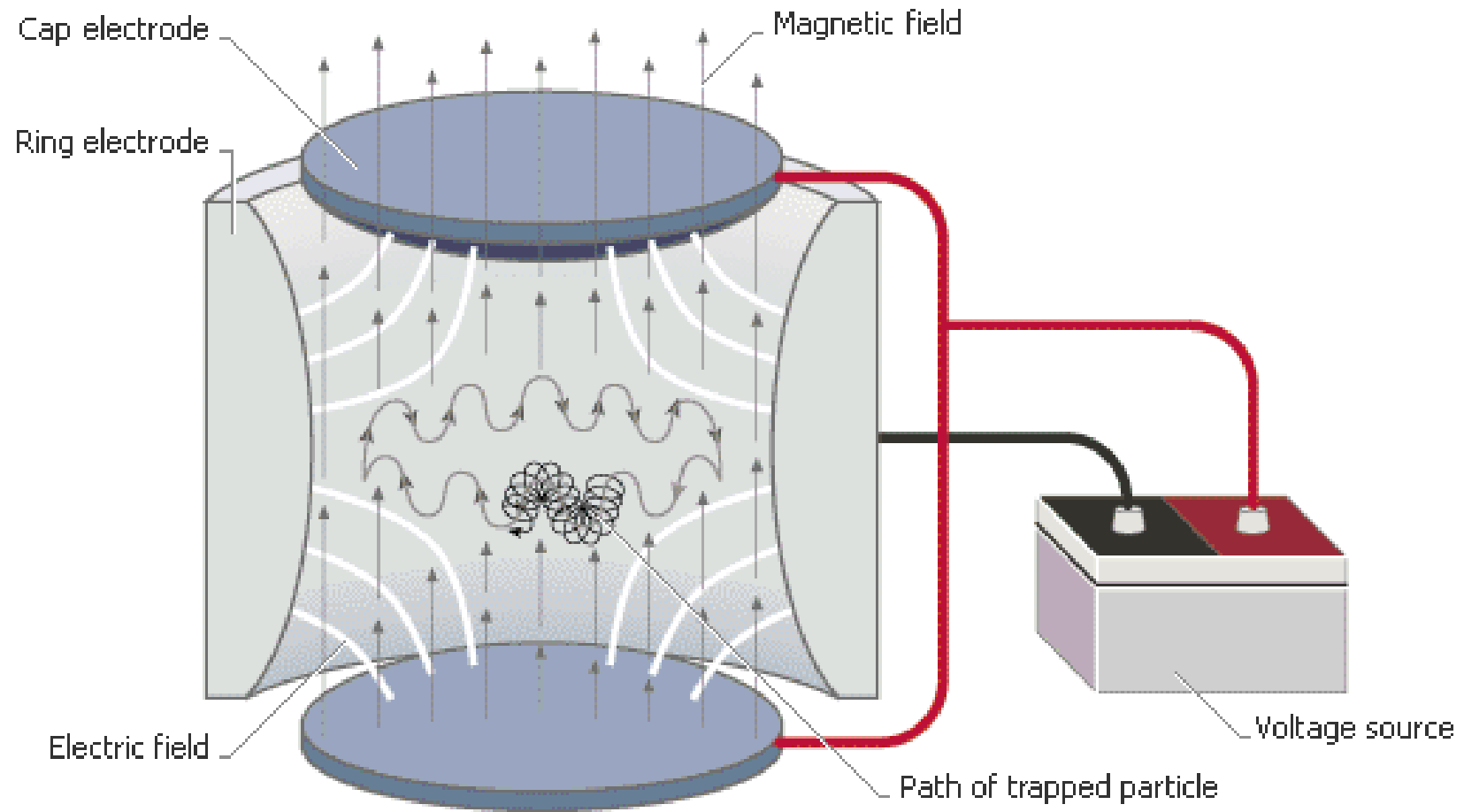

- iontové interakce mohou vést ke vzniku nestandardních hmotnostních spekter

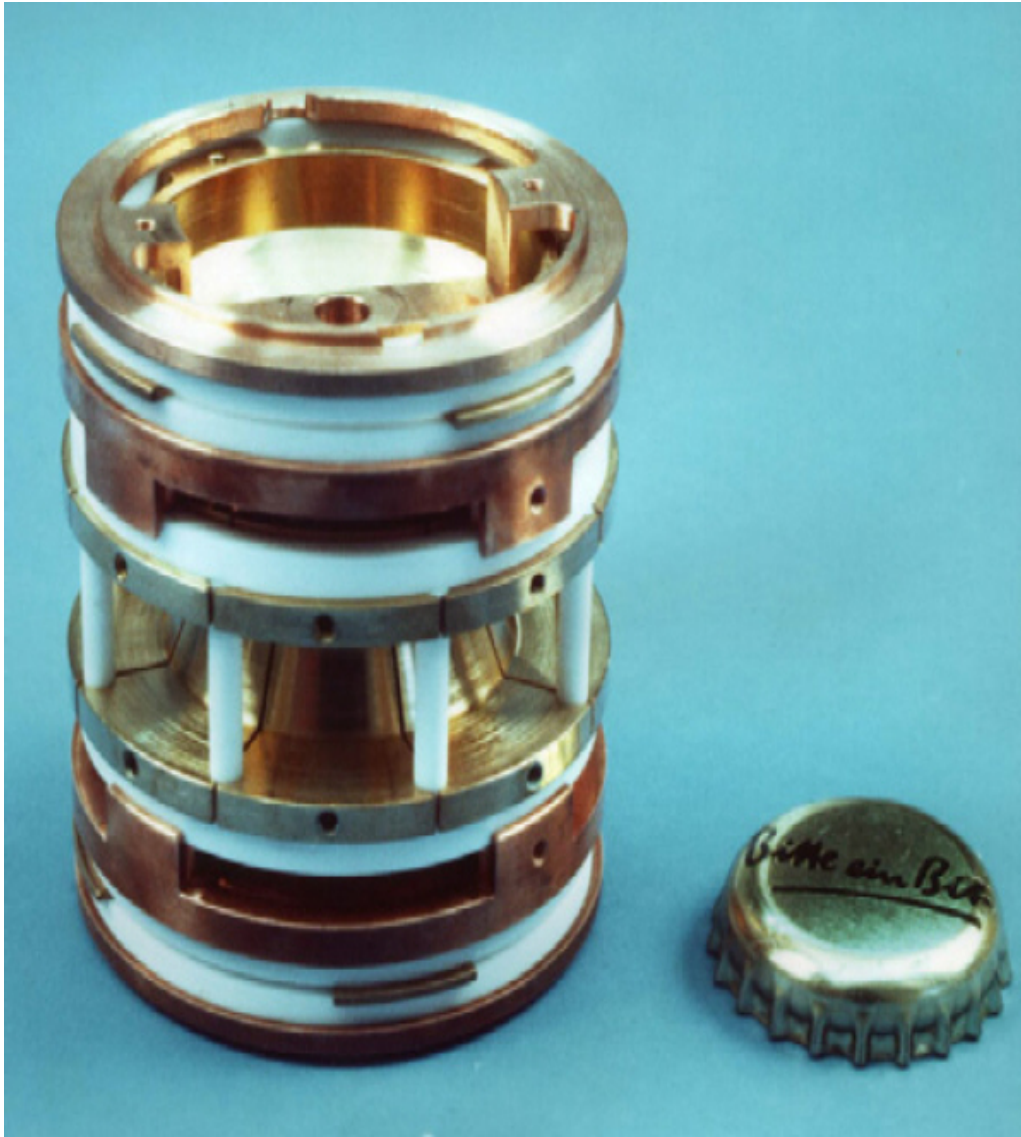

Penningova past

Pohyb iontů v prostoru bez vlivu elektrického a magnetického pole

$$E_K = \frac{mv^2}{2} = zeE$$

$$v = \sqrt{\frac{z}{m} 2eE}$$

- driftová rychlost iontu je nepřímo úměrná druhé odmocnině jeho hmotnosti;
- hmotnější ionty se pohybují pomaleji

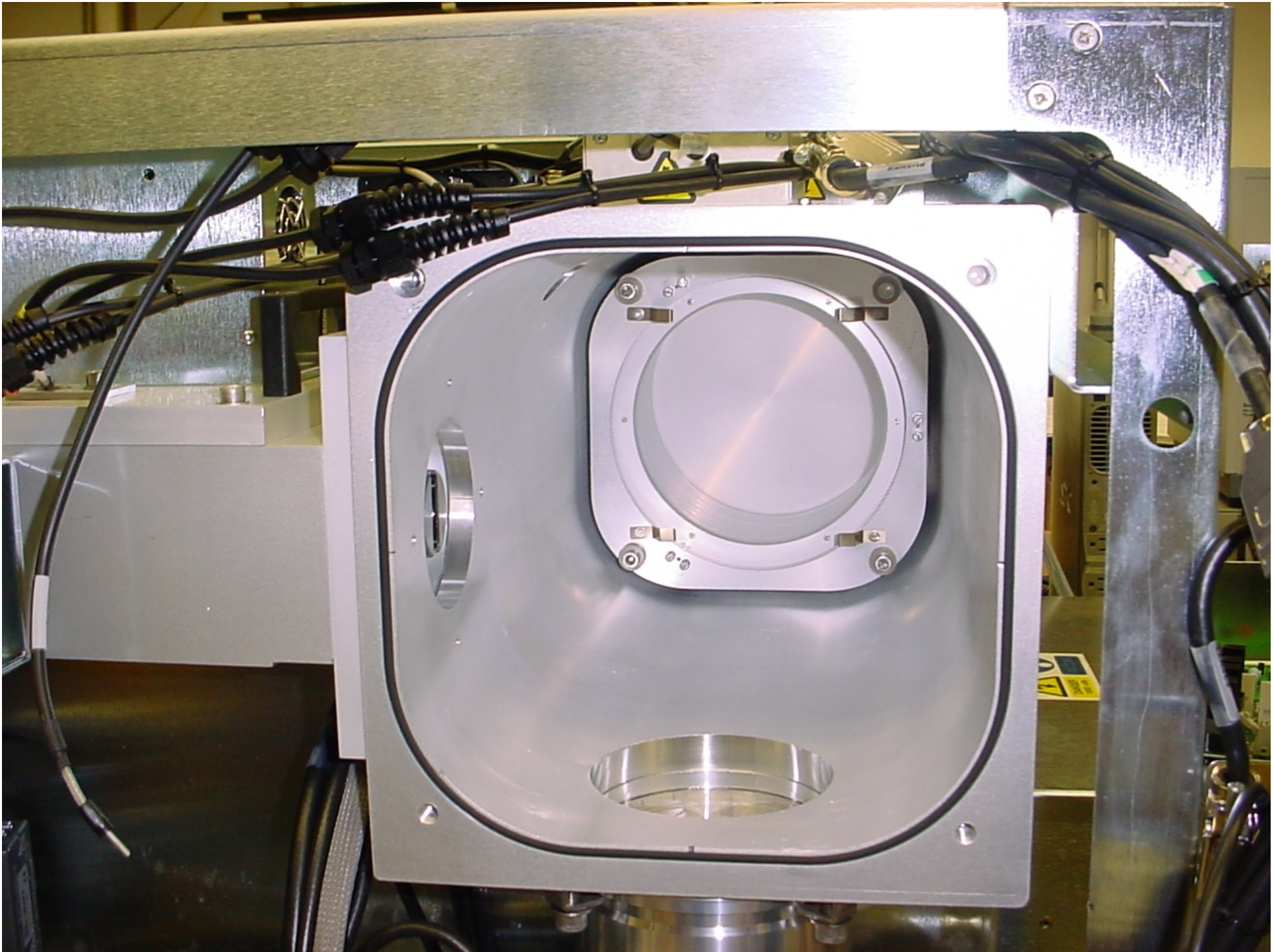

Rozlišení driftové trubice

- dáno délkou pulzu iontového zdroje;
- rychlostí rozptylu oblaku iontů;
- délkou jejich letové dráhy

TOF s reflektorem

Děkuji za pozornost
a přeji krásný zbytek dne

